

se toliko i toliko Očenaša. Tko je u stanju odmjeriti veličinu otkupa. Ili pokore ne treba biti uopće ili treba biti smisljena. Pokora za grijehe može biti samo simbolična i individualna od pokornika od pokornika prema njegovoj kršćanskoj zrelosti, shvaćanjima, konkretnim životnim prilikama itd. U posebnim zgodama kada se neka grupa više doživljava kao zajednica (ne ulazim koliko je to u skladu s propisima ili nije — to nije moje) mi bismo mladi smatrali da bi nam odgovarao neki prikladan oblik zajedničke pokore.

Od ispovjednika se očekuje da bude dobar psiholog, čovjek sposoban za razgovor, a ne krut i skučen propovjednik. Da bude pristupačan i topao ali da zna jasno i obrazložiti ono što je ispravno. Da stvari uvijek postavlja s pozitivnog aspekta, a ne u vidu zabrana i ustrašivanja što stvara zakržljale, bojažljive, skrupulozne i malodušne vjernike. Bilo bi potrebno da što više osobno uđe u problem pokornika, a rutiniranost po mogućnosti posve ukloni i da se maksimalno potruži uprisutniti pokorniku živu osobu Isusa Krista, kao onaj koji zaista tu prisutnost živi.

Sam sakrament pokore u ovakvom obliku kakav je danas mladima je pojmovno dalek, teško shvatljiv kao datost koju je Krist ustanovio a ne Crkva. Zašto izmirenje s Bogom mora ići preko čovjeka svećenika koji sjedi u onoj drvenoj kutiji. Zašto ja sam ne bih sredio s Bogom račune kao osoba s osobom? Budući da Crkva može mijenjati oblik sakramenta pokore, trebalo bi ga nekako više približiti potrebama pojedinih slojeva vjernika. Doživljava se iz prakse mladih da sakrament pokore ima drugorazredno značenje u odnosu na euharistiju. Nama je ideal da idemo uvijek na pričest kad smo prisutni na misi, ali, na koji način to postići dok je ovakav oblik sakramenta pokore kao do sada?!

GRIJEH I POMIRENJE U CRKVI

Dr. Mato ZOVKIC

Kroz ova tri dana razmatranja i raspravljanja o grijehu i oslobođenju na temelju novog reda sakramentalne pokore nije pobliže obrazložen sam naziv »sakrament pomirenja«. Dr Fuček i dr Zagorac imali su doduše u svojim predavanjima po jedan odsjek o ulozi crkvene zajednice u dijeljenju i primanju ovog sakramenta (prvi s teološkog, drugi s liturgijskog stano- višta), ali samo pitanje nije pobliže ulazilo ni u jednu od planiranih tema. Dotakli su ga se dr Bajsić i dr Linić u svojim predavanjima. Bajsić je pokazao da bi zajednica trebala biti spremna da prihvaća svoje članove onakve kakvi jesu, a Linić je u uvodnom dijelu na temelju povijesnog razvoja oblika pokore rekao da naziv »sakrament pomirenja« stoji kao **pars pro toto**: jedan dio sakramentalne prakse sastojao se u izmirenju s Crkvom i davanju zadovoljštine pa je cijeli sakrament dobio naziv po tom dijelu.

Novi red pokore donosi tri tipa ovog sakramentalnog obreda u današ- njoj Crkvi: red pomirenja pojedinih pokornika¹; red pomirenja više pokor- nika s pojedinačnom ispovijedi i odrješenjem²; red pomirenja više pokornika

¹ Red pokore, Zagreb, KS 1975, »Prethode napomene«, br. 15—21; I. glava, br 41—47.

s općom ispovijedi i skupnim odrješenjem³. Što se ovim ponovno oživljenim starim izrazom hoće reći? Izraz je odraz stare vjere da grijehom vrijeđamo Boga i duhovno škodimo Crkvi. Stoga u sakramentu pokore primamo od Božjeg milosrđa oprostjenje uvrede koju smo mu nanijeli (**veniam offensio- nis Deo illatae**) i pomirujemo se s Crkvom koju smo svojim grijehom ranili (**et simul reconciliantur cum Ecclesia quam peccando vulneraverunt**)⁴. Sa- bor u tom kontekstu odmah dodaje da sva Crkva surađuje (**adlaborat**) na pomirenju grešnika svojim primjerom, molitvom i ljubavlju.

Time je oživljena eklezijalnost ovog sakramenta: kao što su svi sakra- menti znakovi i sredstva susretanja s Bogom u Crkvi i po Crkvi, tako je i sakrament pokore. Prilikom prvog obraćenja — krštenja — vjernik se egzistencijalno pridružuje Kristu i Crkvi; opečaćen Duhom, urašta u otaj- stvo Krista u Crkvi. U drugom obraćenju — sakramentalnoj pokori — on obnavlja ili učvršćuje svoju uraslost u Krista i Crkvu.

Prethodne napomene novog Reda pokore dobro naglašavaju ovu eklezi- jalnost pokore. Ovaj doktrinalni uvod u sadašnju praksu polazi od vjere i svijesti da grijeh jednoga škodi drugima kao što i svetost jednoga koristi drugima. Zatim nastavlja: »Tako i pokora vazda uključuje i pomirenje s braćom, kojima je grijeh uvijek na štetu. Što više, ljudi često udruženi čine nepravdu. Neka se stoga i u obraćenju međusobno pomažu te, milošću Kri- stovom oslobođeni od grijeha, zajedno sa svima ljudima dobre volje tvore pravednost i mir u svijetu«⁵. Vidimo da se učinci sakramentalnog pomirenja trebaju protezati i na one izvan Crkve!

U pokori kao sakramentu pomirenja očituje se svećeničko obilježje svih krštenih. Svećenički je narod Božji osposobljen i zadužen da Boga is- pravno časti i svjedoči. To on čini »ne samo propovijedanjem Božje riječi (čime) zove na obraćenje već i (time što) zagovara grešnike i majčinskom brigom priskače u pomoć grešniku da spozna i ispovjedi svoje grijehe i tako postigne milosrđe od Boga koji jedini može opraštati grijehe. No još više, sama Crkva postaje sredstvom obraćenja i odrješenja pokornika, po službi koju je Krist povjerio apostolima i njihovim nasljednicima«⁶.

Sva Crkva kao služiteljica pomirenja s Bogom i s ljudima jest i treba sve više postajati znak i sredstvo pomirenja, zajednica pomirenih i prostor susretanja s Bogom i s ljudima. Svojim primjerom ljubavi i spremnosti na izmirenje ona treba grešnicima ulijevati hrabrost i spremnost da pristu- paju sakramentu pomirenja. Takva Crkva, dakako, nisu samo nosioci mini- sterija u kršćanskoj zajednici nego svi koji jesu Crkva.

Postoji razlika između oprostjenja i pomirenja. Opraštamo nekome koga ne mrzimo za nanešenu nepravdu, ako mu ne spremamo zamku ni osvetu te ako ga ne bismo gurnuli u propast. Možemo mu oprostiti a da ipak ne želimo s njime imati ništa zajedničko: daleko mu kuća od nas. Izmirujemo se, međutim, s nekim kome priznajemo da nam je potreban i koristan te s kime želimo nešto zajedno poduzimati. Bog nas je sa sobom pomirio u Sinu svome i uzima nas za svoje partnere: ovdje na zemlji za partnere u spašavanju drugih a u nebu za partnere u svom intimnom trojstvenom ži-

² *Op. cit.*, br. 22—30; II. glava, br. 48—59.

³ *Op. cit.*, br. 31—35; III. glava, br. 60—66.

⁴ **Lumen gentium**, 11. Za tumačenje ovog saborskog teksta usp. M. VALKOVIĆ: »Socijalna i eklezijalna komponenta sakramenta pokore«, BS 39 (1969), 49—62.

⁵ **Red pokore**, br. 5.

⁶ **Red pokore**, br. 8.

votu. Sakramentom pomirenja Crkva na nas proteže svoje puno zajedništvo i pripušta nas punom sudjelovanju u zajedničkom poslanju djece Božje. Bog nam po svom Sinu poručuje da mu nije draga naša molitva, žrtva i apostolat, ako nismo izmireni sa svojim bratom (usp. Mt 5,23—24); i to tako izmireni da ne samo nemamo ništa protiv njega nego da s njime zajedno ljudski i vjernički djelujemo. Želimo li, prema tome, biti autentični služitelji i primatelji sakramenta pomirenja, valja nam prihvaćati jedni druge kao pomireni pomiritelji.

Pridodajem još jedan aspekt pomirenja, aktualan u našoj svetoj godini. Papa Pavao VI pozvao je katolike svijeta u svetoj godini univerzalne Crkve na promicanje pomirenja u Crkvi⁷. On kod toga nije prvenstveno mislio na skrušenu ispovijed nego na ljubav i suradnju među različitim grupama i strujama u Crkvi, kako bi sva Crkva bila uspješniji i čitkiji znak pomirenja što ga Krist čovjeku i danas dariva. Prošla je sveta godina opće Crkve, ali je u toku sveta godina naše krajevine Crkve (**Ecclesia particularis; Teilkirche**). Zaokružimo sve ovo u tri pitanja:

- Kakav sam služitelj sakramenta pomirenja; ulijevam li pokornicima hrabrost i spremnost da pristupaju ovom sakramentu?
- Ja li naša krajevena Crkva i zajednica koju kao prezbiteri vodimo zaista zajednica pomirenih koji primjerom, ljubavlju i molitvom zovu na pomirenje?
- Jesmo li u našoj svetoj godini spremni na promicanje pomirenja u našoj Crkvi?

⁷ Usp. PAPA PAVAO VI: **Apostolska adhortacija o promicanju pomirenja u Crkvi** (Dokumenti 42), Zagreb, Kršćanska sadašnjost 1975.

IZ PRAKSE ZA PRAKSU

Gabrijel ŠTOKALO

Smatram da je najosobnije svjedočanstvo ujedno i najopćenitije u smislu da se barem analogno može primijeniti na mnoge slične slučajeve! Zato iznosim neka svoja iskustva iz ispovjedničke prakse.

Kao i većina sadašnjih naših svećenika »opće prakse« kroz teologiju sam bio odgajan za ispovjednu praksu, nazovimo ju tridentinskom, prema udžbenicima NOLDIN-a i TANKEREY-ja, dakle za suca u ispovjedaonici, uistinu da ne pretjerujemo za blagog suca, milosrdnog ali svakako suca koji mora paziti ne samo na dispoziciju, kajanje penitenta nego također i na integritet ispovijedi, kadgod je to moguće!

Neki su mi se drugi svećenici tužili, privatno kad smo razglabali o vlastitoj ispovjedničkoj praksi, da im toliko puta smeta jedno pravilo ili preporuka, koju su čuli od svojih profesora i starijih svećenika: »Pazi ti da svoju dušu ne izgubiš zbog tuđih grijeha, zbog popustljivosti«, posebno se to odnosilo na područje ženidbenog morala!